

עין משפט
נר מצוה

בב א ב מ׳י פ״ט מהל׳ שנת הלכה י׳ ט״ש״ע א״ח ס׳ עג סעף ה׳:
בג ג מ״י ע׳ סג הל׳ י׳ סמג לנאן סה׳:
בד ד ט״ש״ע א״ח ס׳ עג סעף ל׳:
בה ה ט״ש״ע א״ח ס׳ עג סעף ו׳:
בו ו מ״י ע׳ סג הלכה ז׳ ט״ש״ע ע׳ סעף ח׳:

→

תורה אור השלם

1. ותגור אומר ויקם קל יצל ודרכיך נגה אור:
איוב כב כח

→

מוסף תוספות

א. וא"ת כיון דאשה חשוכה לא שלפא ומחויא, כל מה ששינוי שהוא אסור דלמא שלפא ומחויא תהא מותר באשה חשוכה, וזה לא אמר שום תנא וסתמא קמני לה בכל הנשים.
יטע"ג. ב. לעיל.
טו"ס ה"א"ג. ג. הילכך שרי לדירוחו.
טו"ס ה"א"ש. ד. ולא פליג רבנן.
טו"ס ה"א"ש. ה. וילא [כפירשיי דאשמועינן דאניסכא תכשיט הוא ואי"פ שהוא חשוב מאד מידי דהוי אבובט של מלכים שעשוי אריסכא וכל ישראל בני מלכים ודלא כרבנן [לקמן ק"א].
יטע"ג. ו. [ועי' סנהדרין. ז. דאין דרך לתגור שתי חגורות].
טו"ס ה"א"ש. ז. דפוגמא הוא על החלוק והתגור הוא על כל הבגדים.
יטע"ג. ח. לו בו.
טו"ס ה"א"ש. ט. ורש"י פירש שהוא בגד שיש לו שניצנים כגון מכנסים ומכנסין בה רצועה הרבה וקשרה סביב צוורה והבגד תלוי על ליב והוא חשוב ומצוייר בזהב ונקרא מנקטא פארי על שם שמקבלין.
פסקי ת"ש סימן ו'. י. שנופלין מפיה שלא יטפנו בגדיה.
פסקי ת"ש סימן ו'. יא. לפי טעור להסיר.
טו"ס ה"א"ש. יב. חוטינן.
טו"ס ה"א"ש. יג. [ו]אורחא דתלמודא הוא בהרבה מקומות דכי קאי ברישא דייק מרישא ושביק סיפא דמפרשה בהדיא.
טע"ג. יד. [ו]אסיפא דוקא קאי, אבל.
טע"ג. טו. כהניא של מתכת וחותרה של אלמוג, והיינו דמפרש ואולי שהיה ר' נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה וכוין דבתר חותמה אזיל ברישא מטהר ובסיפא מטמא, מי הרינן.
טו. אלא דנקט תנא סוכא דסיפא.
יטע"ג. דאי ס"ד היא של מתכות וחותרמה של אלמוג דרישא מורה בה ר' נחמיה א"כ כבר הודר דחבישת הוא משום הממדר כבדייתא דמטמא לה.
רמזי' [ועי' מהרש"א].

→

רב נסים גאון

גברא רבא אייכתא אתא לנהרעדא ומטלע. פירוש והוא צולע על ירכו כדמתרגמינן והוא מטלע. והדרב שגור לו זה מפורש בפי ג' דתעניתין [וז' לה] לוי גזר תעניתא בעי דחמי ולא אתא מיטרא, אמר לפניו רבונן של עולם עלית וישבת למעלה במרום ואי אתה משנינא על בניך ואתא מוטרא ואיטלע. אמר ר' אלעזר אל ישח אדם דברים גדול למעלה, שהרי אדם

הטות דברים כלפי למעלה ואטלע. ובמסכת סוכה [גנ] בפרק החלילי קאלו [אמרן] לוי אחוי קידה קמיה דר' ואטלע. ואמרו בפירוקה הא הוא גרמא ליה. אבל מעשה דר' אפס ור' חנינא בר חמא, ומה דאמר רבנו הקדוש בצוויי חנינא בר חמא ישב בראש כר,

בין כלילא בין קמרא חתיכות של זהב נקוברות ומרגליות קבועות במטילת שנמצאת מלאכתן כגון מלאכת טלית מוחתבת. אמר רב אשי רישוקא, פי' תגור של עור, אי אית ביה מפרחיייתא שרי ותכשיט הוא ואי לא אסור, פי' אם יש לו מפרחיייתא, חתיכות יוצאות ועדופות ממנו ליטמיו ולשמאלו תכשיט הוא, ואי לא אינו מלאכת תכשיט ואסור לצאת בו בשבת כי אינו כלי. קטלא, תכשיט בצואר כגון ענק, והוא בלשון ערבי מנקא. נומיס. יש נומי האף ונומיס שבאונסים. ולא בטבעת שאין עליה חותם, הוא יש עליה חותם, משא, זאת תצא בו חיובית חטאת, אלמא לאו תכשיט הוא. איני, והתניא תכשיטי נשים [טמאין] עיר של זהב, קטלאות, נומיס וטבעת, אחד טבעת שיש עליה חותם ואחד טבעת שאין עליה חותם ונומי האף. ומשני ר' זירא בטבעת של אלמוג וחותרמה של מתכת, ומתניתין [כרבנן] דכלים פרק י"ג דאמרי טהורה, [וכיון] לענין טומאה לאו כלי הוא, לענין שבת נמי לאו כלי הוא ומשוי הוא. הא ברייתא ר' נחמיה היא דמשוי ליה לענין [טומאה] מבא, לענין שבת נמי תכשיט הוא, דתנינן טבעת של מתכת וחותרמה של אלמוג [טמא, היא של אלמוג] וחותרמה של מתכת טהורה, ור' נחמיה מטמא. סימלוניו. פי' רצועות שהן בעול דתנינן בתורת כהנים מיד בא ושיבר העול וקיצין סימלונין, כדכתיב: ה' צדיק קצץ עבות רשעים.

נמו:

מאן דרבה לְמִיפֵק בְּבִלְיָא אשה חשוכה. אָומר ר"י דדוקא כְּלִילָא שרי שמואל הכא וכן רצי אַלְיעזר^ב דוקא בעיר של זהב שאין כל הנשים רגילות בהן אלא אשה חשוכה^ג אבל שאר תכשיטי נשים אסירי אפי' לאשה חשוכה דאין לחלק בין הנשים^ד והציא ראה מס"פ כירה (לעיל דף מו:). דקאמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליהן ומה דחק לומר כן כיון דחוי לנשים חשוכות דאפי' לרבנן דאסרי בעיר של זהב לאשה חשוכה מודו בשאר תכשיטים אליצא דשמואל דשרי כְּלִילָא אפילו לרבנן:

אאבנט ש' מלבים. ^אשמלצוּס הוא ואין להם אצנט אחר ה"נ שרי האי קמרא לאיתמא דמלצושה היא ולא משלפא ומחויא: **תרי המייני קאמרת**. לשון אחד פי' צקונטרס לאיסורי ואע"ג דחשיב צפ' כל כתבי [לקמן דף קכ:]: צ"ח כלים פוגמא וחגור ופי' הסם צקונט' דפוגמא הוא אזור היינו כגון שיש בגד מפסיק צינתיס' אבל תרי המייני זה עג גל זה אסור ולא דמי לכמה מלצושים שאדם לובש בשביל הקור אבל תרי המייני מה הנאה יש^א ואין דרך לחגור ומשוי הוא: **מנקטא פארי**. פירורי הפת' ותכשיט הוא:

נומי האף. ונומי האוזן שר'^א דפיי' צקונטרס ואע"ג דאמר לקמן^א בהנות יוצאות צחותין שצאוניהן ואמר בגמ' דשל מיני צבעונים אסירי לאיתמא משלפי הואיל ותכשיט יניעו הסם יביותר קל ל'טלטל נומי האוזן: **הא יש עזיה חותם חיבת חמאת**. אסיפא סמין^א דקמני צהדיא דחייבת חטאת^א: **רבי נחמיה מטמא**. נראה לר"י ^אדצרישא מטהר^{טו} דלא צעי למימר הלך אף אחר חותמה אלא דוקא אחר חותמה שהוא עיקר^{טו} וכן משמע צהדיא צתוספתא דמסכת כלים^א דתניא טבעת של מתכת וחותרמה של אלמוג רבי נחמיה מטהר שהיה רצי נחמיה אומר טבעת הלך אחר חותמה:

במחוזא כלילא שרי ונפקו תמני סרי כלילי מחדא מבואה אמר רב יהודה אמר רב שמואל קמרא שרי איכא דאמרי דארוקתא ואמר רב ספרא מידי דהוה אטלית מוזהבת ואיכא דאמרי דאניסכא ואמר רב ספרא מידי דהוה אאבנט של מלכים א"ל רבינא לרב אשי קמרא עילוי המיינא מאי א"ל יתרי המייני קאמרת אמר רב אשי ה"הא רסוקא אי אית ליה מפרחיייתא שרי ואי לא אסיר: ולא בקטלא: מאי קטלא מנקטא פארי: נומים: נומי האף: ולא בטבעת שאין עליה חותם: הא יש עליה חותם חיבת אלמא לאו תכשיט הוא ורמינהו תכשיטי נשים טמאים ואלו הן תכשיטי נשים קטלאות נומים וטבעות וטבעת בין שיש עליה חותם בין שאין עליה חותם ונומי האף אמר רבי זירא לא קשיא הא ר' נחמיה הא רבנן ע'דתניא ה"הא של מתכת וחותרמה של אלמוג טמאה היא של אלמוג וחותרמה של מתכת טהורה ורבי נחמיה מטמא שהיה ר' נחמיה אומר בטבעת הלך אחר חותמה בעול הלך אחר סמלוניו בקולב

צוזה וי"מ כמני חצי עגול עשוי כמין כלצוס^א ^א ואוחות צו מפתחי חלוקה והפגם צולע צוארה והוא של זהב לוי"ה: **נומי האף**. אצל נומי האוזן מותרין לכתחלה דטריחא לה מילתא למישלף ואחויי מפני שאזויה מכוסות צקישורין: **ולא טבעעת שאין עליה חוסם**. קמני מתניתין דאס יאאת פטורה דתכשיט הוא לה ומשום דילמא משלפא ומחויא הוא דמיחסר: **הא יש עליה חוסם חייבת חטאת**. דלאו תכשיט הוא והוי משאוי: **נומים**. נומי האוזן: **וטבעעת צין שיש בו'**. כלומר וטבעת שאמרנו צין שיש עליה בו': **הא רצי נחמיה**. דאמר עיקר טבעת אדעתא דחותם הוא חייבת חטאת דחותם לאשה לאו תכשיט הוא דאין דרך לאשה לחמוס ולשלוט שלחוס שאין חותם עשוי אלא לחדס גדול וממונה והא דקמני תכשיט הוא רצנן דאמרי גופה של טבעת עיקר ואדעתא דטבעת נפקא ציה וטבעת ודאי תכשיט הוא: **עמאף**. דטבעת עיקר והוה ליה פשוטי כלי מתכות: **היא של אלמוג וחותרמה של מתכת טהורה**. דהוה ליה פשוטי כלי עץ: **הלך אחר סמלוניו**. ואס של מתכות הס טמא: **סמלוניו**. העול שלהם לא היה פגום כשלו אלא חלק ומוקצים צו שני נקצים וציניהם כעוצי עורף השור ותווצין בהן שמי יתדות והם סימלונין:

דלא איתמרא בהדיא לא שרינן לה דדילמא לא שרי אלא דארוקתא. אמר רב ששת קמרא שרי, הוא חגור שבמתנים כגון אבנט רחב, מדבעא רבינא מרב אשי קמרא עילוי המיינא מאי, ואמר ליה תרי המייני קאמרת, ש"מ דקמרא המיינא הוא. והא דרב ששת איתמר הא תרי לישני, ולישנא בתראה אניסכא שרי. פי' כלילא קמרא, חתיכות חתיכות של זהב נקוברות ובהן מרגלית ומעמידין בחוטינן שפכנטיסין בנקבין. נמצא דאניסכא כגון מלאכת אבנט של מלכים כי כן מלאכתא להיעשות בחוטינן. וקראתה מטלית, שצמצא שרי, פי' נסכא, חוטינן מלשון מסכת [כלים פכ"א],

בין כלילא בין קמרא חתיכות של זהב נקוברות ומרגליות קבועות במטילת שנמצאת מלאכתן כגון מלאכת טלית מוחתבת. אמר רב אשי רישוקא, פי' תגור של עור, אי אית ביה מפרחיייתא שרי ותכשיט הוא ואי לא אסור, פי' אם יש לו מפרחיייתא, חתיכות יוצאות ועדופות ממנו ליטמיו ולשמאלו תכשיט הוא, ואי לא אינו מלאכת תכשיט ואסור לצאת בו בשבת כי אינו כלי. קטלא, תכשיט בצואר כגון ענק, והוא בלשון ערבי מנקא. נומיס. יש נומי האף ונומיס שבאונסים. ולא בטבעת שאין עליה חותם, הוא יש עליה חותם, משא, זאת תצא בו חיובית חטאת, אלמא לאו תכשיט הוא. איני, והתניא תכשיטי נשים [טמאין] עיר של זהב, קטלאות, נומיס וטבעת, אחד טבעת שיש עליה חותם ואחד טבעת שאין עליה חותם ונומי האף. ומשני ר' זירא בטבעת של אלמוג וחותרמה של מתכת, ומתניתין [כרבנן] דכלים פרק י"ג דאמרי טהורה, [וכיון] לענין טומאה לאו כלי הוא, לענין שבת נמי לאו כלי הוא ומשוי הוא. הא ברייתא ר' נחמיה היא דמשוי ליה לענין [טומאה] מבא, לענין שבת נמי תכשיט הוא, דתנינן טבעת של מתכת וחותרמה של אלמוג [טמא, היא של אלמוג] וחותרמה של מתכת טהורה, ור' נחמיה מטמא. סימלוניו. פי' רצועות שהן בעול דתנינן בתורת כהנים מיד בא ושיבר העול וקיצין סימלונין, כדכתיב: ה' צדיק קצץ עבות רשעים.

במה אשה פרק ששי שבת

דעעד ליה ר' עקיבא **לדביסהו**. צמסכת נדרים (דף ג:). **כלילא**. על פדחתה היא קושרתו מאוזן לאוזן יש שכולו טס זהב שקורין לימ"א ויש שעושין ממשי טווי עס העשוי כולו מניסכא דהיינו זהב או כסף דצר הנימך: **דאסיר**.

מגו דחשיב גזירה דילמא שלפא ומחויא: **דארוקתא**. רצועה שמצויירת צוזה צבאננים טובות: **אניסכא**. דאית ציה עיקר ומחויא ליה ומר סבר ארוקתא הוא עיקר דדידה ולא חשיב ליה ולא מחויא ליה: **כולי עלמא לא פליגי דשרי**. דארוקתא עיקר: **צפירוש אמרס** ון משמיה דרב. לפני חליץ קודס ששכתת תלמודך: **כלילא שרי**. אלמא דרב אשי עיקר דמוקי פלוגתא דדינסכא אצל צארוקתא מודה רב ואיכא לאוקמי לדדיה צארוקתא: **גברא רבא אריכא ומטלע**. לוי איתנע דאחוי קידה קמיה דרבי: **נח נפשיה דרבי אפס**. צמסכת כתובות צהנושא (קג:). אמרינן דכי שביב רבי אמר רבי חנינא צר חמא ישב צראש ולא קיבל עליו רבי חנינא שהיה רבי אפס גדול ממנו שמי שנים ^א ויחיב רבי אפס צרישא ומתוך שהיה רבי חנינא חשוב לא נכנס לצית מדרשו והיה יושב צחוץ ומשום כבודו ישב לו לוי אצלו: **וקאסי להכא**. שלא היה רבי חנינא גדול הימנו לא צמורה ולא בשנים ולא ניכף ליה לוי וצא לנאן: **לוי לרבי אפס מיכף הוה כיף ליה**. ששרי זקן ממנו: **קמרא**. אצנט חשוב יש שעושין אותו טס של זהב ויש שעושין רצועה משפלות ויהי ואצננים קצועות צו: **מידי דהוה אטלית מוזהבת**. דהוי תכשיט ושריא ולמישלף ואחויי נמי לא חיישינן שאין דרך להסיר אזורו צשוק ויפלו צגניו: **אאבנט של מלכים**. שעשוי כולו דניסכא ^א וכל ישראל צני מלכים לראוס לוי: **סרי המייני קאמרת**. הא ודאי משאוי הוא ואסור לשון תלמידי רבינו יצחק ^א נ"ע [ובתלמודין] רבינו הלוי מאלמי מותר והראשון נראה לי משום דגצי הללל דליקה מנינן לר' יוסי שזמה עשר כלים והסם חד חגור הוא דמנינן בכל כתבי הקדש [לקמן דף קכ:]. ואי שני חגורות שרי לתמחלה מימני הסם תרי: **רסוקי**. חתיכות מעיל רחצה: **אי אים ליה מפרחיייתא**. רצועות קצרות תלויות צה לקושרה צהם ולהדקה קציצומיו: **שרי**. דמיהדק שפיר וליכא למחש דילמא משתרי קטרי ונפיל ואתי לאיתמי: **מפרחיייתא**. פינדל"א צלע"ז: **מנקטא פארי** (ו).

מושטעניל"א והוא בגד שיש לו שניים כעין מכנסים ומכנסת צו רצועה רחצה וקושרת סביב צוארה והצגד תלוי על צבה והוא חשוב ומצוייר כגולב: **נומי האף**. אמר רב ששת קמרא שרי, הוא חגור שבמתנים כגון אבנט רחב, מדבעא רבינא מרב אשי קמרא עילוי המיינא מאי, ואמר ליה תרי המייני קאמרת, ש"מ דקמרא המיינא הוא. והא דרב ששת איתמר הא תרי לישני, ולישנא בתראה אניסכא שרי. פי' כלילא קמרא, חתיכות חתיכות של זהב נקוברות ובהן מרגלית ומעמידין בחוטינן שפכנטיסין בנקבין. נמצא דאניסכא כגון מלאכת אבנט של מלכים כי כן מלאכתא להיעשות בחוטינן. וקראתה מטלית, שצמצא שרי, פי' נסכא, חוטינן מלשון מסכת [כלים פכ"א], וקראת, מטלית. וקויל' כרב אשי דהוה בתרא דאמר ארוקתא כ"ע לא פליגי דשרי, כי פליגי כלילא דאניסכא, רב אסר ושמואל שרי. וקויל' כרב באיטורי, ואע"ג דאיכא למימר מעשה רב והא דדרש לוי כלילא [שרין] ונפקו כ"ד כלילי דרבי בר אבהו במחוזא כלילא שרי, כלילא דאניסכא דרשי דשרי, כיון

מסורת הש"ס

א) [לקמן קולת. מוספ' פ"ה],
ב) עידות פ"ב מ"ז,
ג) כתובות ק"ב, ד) נכלים פ"א מ"ח מ"ג,
ה) ונכלים פ"א מ"ז לא מוכר פלוגתא דר' נחמ' הלכך שפיר נבתי דנתיא,
ו) לעיל צב: מוספתא נכלים כ"מ פ"ג כלס פ"ג מ"א,
ז) [סוכה ג"ג, ח] סה ,

ב) [דף סה, י] [לקמן סב],
ג) [פ"ג צבא מלעיל],

→

הגהות הב"ח

א) גמ' למתקב גצי וקם וקאלי:
ב) רש"י ד"ה נח נפשיה וכו' שמי שנים ומחצה ויסיב:
ג) ד"ח מר וכו' ר' יצחק בר יהודה יניע:
ד) ד"ח מנקטא פארי. יצ' ע"ל צדק ג' ע"ג צמה שפירש"י:
ה) בא"ד מנין כלצוס כהו:

→

גליון הש"ס

גמ' א"ל ר' שמואל בר בר חנה לרב יוסף. לקמן קמו ע"צ: ד"ה אאבנט וכו' ויאל ישראל בני מלכים. עיין לקמן דף קול ע"א:
ר"ס' ד"ה נומי האף וכו' לישראל מנומי האוזן. עיין משר' צ"ח המדעות ס' מ"א:

→

לעוי רש"י

למ"א. טס, להב [לוח דק של מתכת].
פריד"ש [פרייזש].
גזר רוקס בזהב.
פינדנצ"א [פינג'נר צ"ן].
שירוכים, כפיתות [לחודק בגד על הגוף].
לבובה
מושטעניצ"א.
לבוכה [חתיכת בר המקשטת את החוזה, שהייה קטורה בשירוכים וזה חותם וזהב].

→

מוסף רש"י

לוי ליה אפס מיכף הוי כיף לר' יוסף. קולס שגלגה ממקומו, אצל לי' תענה לא כיף [ומבחות קב]. וחותרמה של אלמוג. עלי אלתושים והוא נלה [יטע"ל וב]. טמאה. דבתר טבעת אולנין ופשוטי כלי מתכות טמאים [טס].

→

רבינו הגנאל

דבעבר ר' עקיבא דרבייתהו. ת"ר לא תצא אשה בעירי של זהב ואס יצתהחיבת חטאת דברי ר' מאיר, וחכאי' לא תצא ואס יצאת פטורה. ר' אליעזר אומר יוצאה אשה בעיר של זהב לכתחילה. כלילא. רב אסר ושמואל שרי. פי' נסכא, חוטינן מלשון מסכת [כלים פכ"א], וקראת, מטלית. וקויל' כרב אשי דהוה בתרא דאמר ארוקתא כ"ע לא פליגי דשרי, כי פליגי כלילא דאניסכא, רב אסר ושמואל שרי. וקויל' כרב באיטורי, ואע"ג דאיכא למימר מעשה רב והא דדרש לוי כלילא [שרין] ונפקו כ"ד כלילי דרבי בר אבהו במחוזא כלילא שרי, כלילא דאניסכא דרשי דשרי, כיון